

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 28

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 20. juli 1946

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

Hugskot

viðvíkjandi fiskimanna- og arbeidsmanna-viðurskifti.

Formaðurin fyri Føroya Fiskimannafelag hevur grein í Tingakrossi 10. juli, har hann greiðir frá saltfiskakontraktini, sum sáttmáladómur hevur avgjort, og eisini nertur við ymiskar spurningar fiskimonnum og útgerðarmonnum viðvíkjandi.

Hann sigur, at flestir fiskimenn eru ímóti at fara undir nettokontrakt, tí teir eru illa førir fyri at kanna eftir, um alt er rætt fyrirkomið á roknskapin. Teir hava rætt at krevja fullfíggaðan roknskap, tá ið teir fáa upplýring; men har fyri er óvildin ikki minni, tí fyri tað fyrsta: «falla útreiðslurnar so ójavnar hjá ymiskum útgerðarmonnum og fyri ymiskar túrar hjá sama útgerðarmanni, at tað kann geva grund til at ívast, at alt er fyrirkomið, sum tað eigur, og fyri tað annað er tað ein royndur lutur, at tann maður, sum ger inn-sigilsir, kann vænta sær at verða sitandi heima næsta túr og enn tá hava ilt við at fáa tjans hjá nøkrum útgerðarmonnum fyri fyrst. Ja, tað er gingið so galið, at maður, sum við hjálp fiskimannafelagsins dreiv sak móti útgerðarmanni og vann sín sálaklára rætt, varð gangandi uttan tjans aftur í árið, hóast hann royndi bæði her og har.»

Hetta er royndur lutur allastaðnis, har stríð gerst millum arbeidsgvarin, ognarmannin og arbeidarin, at hevndin og straffurin koma á tann hátt, at hin ella hinir hugdjarvu, ið hava brotið nasar og mótmælt, verða útistongdir frá vinnuni — »boykottaðir«, sum menn rópa tað.

Men í útheiminum, har hin arbeidandi fjøldin er komin so áleiðis at vinna sínar rættarkrøvum frama, er ikki longur so háttáð — ella flvussu er, hesi viðurskifti eru nógv umbætt. Tí har stendur hin einstaki arbeidarin ikki einsamallur og hjálparleysur, og har hevur arbeidisgejarin ikki friar hendur at fara fram, sum hann vil. Har er tað organisatiónin, umboðsmenninir, sum standa ímillum arbeidsgvara og teir arbeidarar, sum hann skal nýta. Arbeidiskantórini og hýrukantórini ávisa arbeidisgevara og útgerðarmonni hvørjar menn, hann skal taka. So maður har, ið hava skal arbeidi ella skips-

tjans, vendir sær til sína organisatión, sínar álitismenn og ikki til arbeidisgevaran sjálfan.

Sjálvsagt kunnu tað vera menn, sum spilla eitt arbeidsplass ella eitt skip, tí teir eru føddir klandursmenn og uppreistrarmenn. Men slík viðurskifti verða granskað av arbeidisgevara og álitismonnum arbeidsmanna í felag, og kunnu teir so í felag avgera, hvat gjørt skal verða í sjúkum tilfelli. —

Tað er serliga undir krignum, at hetta er komið fram í Føroyum, at útgerðarmaður kann straffa mann, ið er hansara politiski mótmældamaður ella er honum óvikið mótmælingasamur. Tí hesa tíðina hava skipstjansirnar verið fáir, og bardagi hevur verið um teir. Mangur fiskimaður, sum hevur slitið síni bestu ár við vaðbeinið, hevur klagáð seg um, at hann hesa gulltið sjáldan ella ongantið er sloppin á skipsdekk, meðan teir, ið heimamenn vóru hjá ringu tíðina, eru sloppin við feið eftir feið og hava vunnið gylt av peningi. Øll mugu ásanna, at hetta er órættvist. Tað hevur verið órættvist, at lata hin roynda fiskimannin, sum hina vinnuleysu tíðina ikki rýmdi frá sínum tunga starvi, ið tá bar landinum uppi, leggja heima nú, tá ið nógv var at vinna, og lata sess hansara til aðrar menn, ið ongantið royndu snærið ella rýmdu frá tí, tí tað gav ov litla inntøku. Á sama hátt er tað órættvist, at burturstongja menn, hevna seg inn á menn, tí teir átala órætt og krevja síni lógligu rættindi ella hava aðra politiska áskoðan enn arbeidisgevarin. Men í hesum førum batar einki at nevna slíkt ella átala slíkt. Her eiga gerðir at koma ístaðin fyri tos. Leingi hevur verið tosað um hýrukantórið, ið fiskimaðurin kundi vent sær til, tá ið hann vildi havt tjans, og sum hesa tíðina rættvist kundi havt bytt siglingartjansirnar út.

Men her kemur fyri eitt so merkiligt og ófatiligt í lyndinum hjá tí føroyska fiskimanninum og arbeidarinum. Honum tykist at hava dámað best at sett sínar útgerðarmenn og sínar arbeidisgevarar inn á Ting at umboða seg og síni áhugamál. Og ávisir tú tað rangvørga í hesum. so siga teir,

at hesir ognarmenninir hava tað í kvittanum at taka land okkara frá fremmindavaldinum og geva tað aftur til okkum Føroyingar. Og so óvitasligir tykjast føroyskir fiskimenn og arbeidsmenn at vera í síni hugsan um menniskjur og atferðir ella orð teirra, at teir taka hetta fyri skæran sannleika og halda, at einki annað kann liggja undir. Teir tykjast ikki at duga at siggja tað, at undir menniskjans gerðum og orðum liggur sjáldan ein hugsjón goymd, men heldur ein eginkærleiki og eitt mál at fremja egið persónligt gagn. So leiðis sum líkindini eru skipað í heiminum í dag, er tað í vinnu- og arbeidislívi eitt standandi stríð um interessur, áhugamál, sum vit eisini rópa tað, ella livsmál. Hvør stættur hevur síni livsmál at røkja, og tað verður ikki væl vordið, um ein stættur t. d. peningastætturin skal hava alt vald í samfelagnum. Peningurin er grimmur og griskur harri. Fær hann vald í hinum fólkavaldutingum, smíðar hann lógir eftir egnum tykki og honum til vildar. Tá verður tað eitt ognar- og peningamannaræði, og tá skulu vit fáa at siggja, hvussu nógv ið fiskimenn og arbeidismenn fara at taka við síga, hóast teir hava síni feløg og halda seg hava rætt og megi til at vinna sær sømdir. —

Klandur og stríð førir Føroyar á húsagang.

Tak og sammet okkara føroysku bløð við tilik í øðrum londum og tú vilt siggja ein mun, sum tú mást ógvast yvir.

Væl taka uttanríkisráðiðin nógv pláss í útlenskum bløðum, men síðan verður skrivað um vinnulívið og landsins stýrið ásamt um bótan av korum teirra fátaku, um havnir, vegir, skip, idnað, handil marknaðir, landbrúk, fiskiskap, sigling o. s. fr.

Føroysk bløð verða fyllt við klandri — einans klandri um Danmark — Føroyar, um amtmannin, Danastjórn o. s. fr. Sjáldan orð um vinnulívið og tilíkt. Eingin skrivur um marknað í øðrum londum. Tað gav at bita tá ið tað nú í summar sá illa út fyri sølu av torsk á ferskfiskamarknaðinum í Bretlandi. Beinav vegin stóðu útróðarmenn og spurdu hvat teir skuldu gera við fiskin. Keypmenn lögdu ikki í at keypa fisk at salta. Teir vistu

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrugv

Tlf. 443

heldur ikki, hvat teir skuldu gera við hann.

Plánloysi drepur okkum, og hetta plánloysið kemur av tí, at politikkarar og bløð okkara hugsa meira um viðurskiftini millum Føroyar og Danmark enn um vinnulívið.

»Tjaldur« fór á land. Hvi? Ja, hvi hendi henda stóra vanlukka? Høvdu vit nokk av vitum og tokulúðrum, so hendi tilíkt kanska ikki.

Tað var í 1938 um várið at báturin »Búgvín« fórst við 8 monnum. Teir koma av útróðri, kolasvart var í toku og fleiri bátar villtust. Ein Suðuroyarbátur kom til Skopunar og aðrir komu her og har, sum best bar til. Eingin visti út ella inn.

Beint aftaná skrivaðu vit til tingið um at fáa ein tokulúður á Akrabergi. Enn er einki gjørt — tí tingmenn vita ikki um Danir ella Føroyingar skulu betala. Meðan teir klandrast um hetta, siglir »Tjaldur« á land, og miljónir fóru til botns umframt at ein av okkara bestu sjómönnum lat lívið. Bløðini hava annað at skriva um. Tey megu halda klandrið gangandi.

Nógvir fiskimenn ganga heima ella noyðast at fara við gomlum sluppum fyri eina hungursløn, tí tey nýmótans ferini eru ov fá til allar okkara sjómenn. Fyri at bota um hesi viðurskifti settu vit javnaðarmenn uppskot fram um tvungið lán. Hetta var sjálvandi tað einasta rætta, men tað fall. Hvat gera nú hinir? Jú, teir klandrast um hvørtvítt Danastjórn vil ella ikki vil lata okkum fáa loyvi at taka 10 miljónir kr. í lán úr Bretlandi. Slíkt er frálíkt at klandrast um; men hvat fáa fiskimenn okkara? Kunna teir liva av at lesa um tær 10 milj. kr. og æntin Danastjórn vil ella ikki vil?

Nei, fiskimenn liva ikki av hesum, men vissir politikkarar liva av hesum klandri, og tí royna teir at halda klandrið viðlíka.

Hin 14. sept. skal fólkakrøvðið fara fram og tá skal avgerast, um vit skulu hoyra saman við Danmark ella skiljast frá og stovna